

Надзея Артымовіч

**Сезон
у белых пейзажах**

Беласток 1990

Бібліятэчка

Беларускага літаратурнага аўяднання
„Б е л а в е ж а ”

пад рэдакцыяй ЯНА ЧЫКВІНА

К н і ж к а першая

Укладальнік і рэдактар
ЯН МАКСІМЮК

Праект вокладкі
УЛАДЗІСЛАЎ ПЕТРУК

* * *

Чалавек, які ішоў побач мяне
згорбіўся ад маленъкага болю
чалавек ішоў па раззыраным вуголлі
і вельмі хацеў расказаць
гісторыю аднаго шэрлага жыцця
жыцця, якое нарадзілася
на скрыжаванні дарог

Чалавек ішоў побач мяне
і час ад часу здзіўлена пайтараў:
    дзе мой час?
а рэха шаптала:
    у згубленых снах...

Чалавек ішоў побач мяне
і вельмі хацеў заспіваць
цудоўную свою песню
але месяць-скрыпач узяў іншую мелодыю
і вусны чалавека застылі...
    цішыня

Чалавек, які ішоў побач мяне
па раззыраным вуголлі
усё сказай
ён маўчай
ногі гарэлі

ты

на гарызонце
плыве
твая бель
мой неспакой

у белы дзень
я думаю
што ёсць у жыцці
толькі адна
выбеленая рака

твой белы смех
маім агнём
твая постаць белая
спытая з кожным маім днём

у жоўтым лісці
дрыжыць
пабелены блакіт

часам у маўчанні
жыве белая вясна

* * *

вярнуцца хачу да нашай першай
размовы
расхінуць мокры плашч слоў
знайсці хачу трапяткое слятое

маўчанне
быў лістапад а ў сапраўднасці лета
ці помніш жоўтае лета
нядрэнны ўраджай
і жоўты новы касцюм

спех
дарогі як вужакі
абыякавасць знаёмых вачэй

у дарозе
ці помніш нямыя цягнікі без мэты
прыліпляя да цяжарных начэй

ци помніш
рэпетьцыю слоў перад галоўным
экзаменам
наш першы клас
недарэчнасць цел
ци помніш гэта

ікона ў снах
кліві мысяц
памылковы адрес

іду

* * *

час з табой ляжыць прыкрыты
блакітам
ліюцца ўспаміны на мой мёртвы дом
ноч калыша тваю недакончаную
кніжку
якую ты пакінуў тут

ты пісаў што любіш заход сонца ў пару
лістападаў
і жоўтасць лісця што ёсьць зеленю ў
пару памірання дрэваў
ты пісаў што шукаеш дарогу да сваёй
зямлі
дзе маўчиць памяць у пару згасання
зорак

час з табой твая кніжка прыкрыты
блакітам
як перспектыва маладосці кахання
зямлі невядомага

* * *

задуменне
у маёй зямлі
глыбокае
трэба далікатнай рукой
вычасаць з яе ўсе колеры
і кінуць
на зялёную ваду

мая зямля
з широкімі вачымі
ляжыць на берагах
адлеглага маўчання

жменя жыцця
на маёй зямлі
гэта белы-белы пейзаж

скрываўлены брук
змывае п'яны дождж
для апраўдання тут усім
маўчанне
маўчанне
гэта белы-белы пейзаж
растуць сцены без вокнаў
растуць рукі жанчын
сцежкі ўсіх
да роднага неба
белы-белы пейзаж

* * *

поўдзень
а твой цягнік блукае ў вечаровым
тумане
вязеш стомлены час у кішэні
у зубах
шчыміць родны дом...

* * *

паверхня маёй надзеі так лёгкая
як першая вясенняя імгла
паверхня маёй надзеі так чорная
як родная зямля
паверхня маёй надзеі так чырвоная
як зраненая макі
мая надзея пасялілася
у вольнай птушцы

* * *

з небяспечнай лёгкасцю летняй пары
стукаю ў набалелы корань восені
глыбока
як у цяжкім сне

вярнуцца туды
пакуль вены яшчэ не парваліся
пакуль у кроплі жыцця
не ўсміхнулася смерць

* * *

ад'язджаючым

ёсць такая пара перад ад'ездам
калі выходзіш з доўтага маўчання
у спакой
неба не змяняецца
ідзе ш
голос вуліцы мяшаецца з чырвоным
сігналам

кава папяроса без смаку
паўслова чужым - адыходзячы ад стала
і гэта ўжо нічога не значыць
пераходзіш на другую вуліцу
бетон чисты
нагамі як надламанымі кветкамі
хочаш злавіць толькі адзін след
і ступіць на іншую дарогу
трымаешся свайго ценю хоць ведаеш
што твой ценъ гэта не ты

добра ведаеш як мураваць памяць
белай цэглай
і чытаць з акторскіх вачэй
добра ведаеш як заплюшчыць вока
пераступаючы яшчэ адзін парог
ёсць такая пара перад ад'ездам

* * *

з горлам падстаўленым пад вецер
плыву на зачынены востраў
пад музыку голых дрэваў

кажу не
на працягласць дажджоў
на бліскучыя маскі на папяровыя
пажары
на паўсяляпья люстры на манатоннасць
галасоў
на глухату вушэй кажу не
на свой дзень

* * *

словы крыжуюцца з караванам сноў
далёка-блізкіх
бель нямее перад чэрню
зіма глыбокім вокам гладзіць сцэны
страх лічыць бліскавіцы радасці
жывеш
а ў спарахнелых рамах
хтось піша вечны верш
і сваё жыццё другое
ужо без эпілогу
разліваюцца падарожжы-хваробы
без ратунку
халодная рука
мякка чысьціць забытую разьбу
з сэрцам пасябравала
разбітая думка
усё добра...

* * *

страх
не шукаць новага вока
адгукнуліся старыя сцэны
захварэла цяжкое пяро пад лагодна-
празрыстым ветрам

камень у снах і страх
сакавік кліча ў спакойную дарогу
абарваная біяграфія ў пажоўкльых
газетах

спакойная дарога
вазьму з сабой у спакойную дарогу
ценъ гнязда
ценъ возера
ценъ раскіданых вобразаў
у маршы не буду азірацца
зайграюць згодна жабы
твае крокі прысыпле снег
чатыры поры года ў чорнай сумцы
без ключа

* * *

прадчуванне
схаванае ў хмараў
хтось сказаў
трэба лячыць гэты дом
дзе дзэнь шукае дня
а ноч шукае ночы
пахне хлеб з яшчэ адным уколам
праўдзівы дождж не падае
дуэт чорна-белых ценяў
блудзіць у чырвонай пасцелі
хтось сказаў
вокны ў гэтым доме хварэюць
трэба чыстай рукой
ратааваць і вокны і вочы
прашаптаць забытую малітву
на хлеб
на соль
на вас усіх
якіх ужо няма

* * *

на небасхіле россыпы пейзажаў
азначаных маёй рукой
абяссіленыя ногі
у натоўпе спраў і людзей
не выбіраюць новага кірунку

з пейзажамі іду шукаю слоў
сваіх слоў
так часта рвецца і х мелодыя

калі б можна было пагаварыць
хоць з адным пераддаспелым коласам
і дачакацца летняга дажджу

а тут спякота
прыходзяць адыходзяць госці
губляюцца кніжкі
і ўсё зарана на трэці клас
чужымі ніткамі сшываю рамы сваіх
вобразаў

і бачу як крынічная вада
плыве да берага другога
і гэты сон не сон
мне не дае спакою
а смех у вопратцы сваёй
так пацяшае вочы
штодня вітаецца прыхільна
самотнасць як прыпей

шукаю слова не знайду
каб зразумець сябе цябе
парэзаны твой час
і завялікі
і кожнай ноччу ўсё далей
ад простага адказу
і хутка ценъ твой
скіне плашч

* * *

над антыхварыятамі выказаных слоў
плывуць бронзавыя хмары
час продажы надзеі ўжо мінуў
у бяспальцах руках самотная іржа
сляды без слядоў

адзінокая сярод адзінокіх
кідаюся ў фіялетавы прастор
заснуць

час усё меншы
для паляўнічых добрыя ночы
і цёплыя сны

варажу з вятроў
хоць усюды спакойна
павуцінне над майм небам аднаўляецца
тады
калі бяздомны сабака паўтарае сваю
біяграфію
ці ўласную — — —
сумненне ціхім кацянём падыходзіць да
гарбатай бярозы
у яе цяні шукае крыніцы
з пытаннем — чаму — — —

трыццацігадовыя сыны хутка губляюць
белыя кашулі

спяшающца ў пошуках перадапошніх
колераў

бягуць па шэрых вуліцах
і ўсё ж — стаяць
бронзавыя хмары плывуць сцяной

* * *

гэта амаль празрыстая раніца
кад ноччу зацягнутай іголкамі
адышоўшыя не вядуць спрэчак
над салодкімі хвілінамі ўваткнуты нож
які не забівае жывых

сон нясонны нясе падарожніка
у пустую цішу, у нясон
толькі тут і цяпер
тут і цяпер не імкніся акрэсліць
нічога што ў пальцах тваіх як дотык

чытаеш доўгія калідоры насустрach сябе
лёгка адмыкаюцца замкі
асобны час у пацымняелых вокнах
збіраешnoch як неацэнны парашок на
боль зубоў
і ўводзіш свае вены ў чужбыя каруселі.

ляціш захутка
мо да перадапошніх старонак трэцяй
кніжкі — — —
стань
яшчэ рана амаль зарана
каб прачытаць горкую жывую паперу
яшчэ спіць перадапошні дзень

не будзі белых мінут

што ажываючы — канаюць
учора ружа гаварыла —
горкія дажджы з часам саладзеюць

уцякае распрануты лістапад
нерэчаіснымі сцяжынамі
ясна і пуста тут як пасля слова
— сяброўскага

не палі лістоў у снах нясонных
пішы да канца
пачатак тваёй дарогі быў прости і трэба
проста выясніць уласныя крокі

— потым некалькі разарваных
падарожжаў у цёплыя краі
і можаш згадзіцца на цянгікі
якія мыліліся ў раскладах
за пачаткам ablізваетца твой сярэдні
час
дзіўна асірацелы
і між іншым ты сам выракся бацькоў
сярэдняга часу
— — — дык пішы пра сваю віну
і не думай
што выратуе цябе сон нясонны
канец — без дасканалага акторства

* * *

Я. Ч.

упаўшыя на зямлю адчуваюць час
адчуваюць боль пад жалезнай
вопраткай
і паволі забываюць пра чыстыя бярозы
упаўшыя на зямлю не чакаюць
хлебаноснай пожні
не разумеюць смерці сонца
не разумеюць доўгіх дажджоў
не разумеюць вострай цішыні

упаўшыя на зямлю без вачэй
у часе
і паволі крочаць да шклянай прыстані
упаўшыя на зямлю
не разумеюць зачыненых родных
вокнаў
не разумеюць гуллівых вястроў
не разумеюць неабходных дзвярэй
упаўшыя на зямлю
бачаць хворае неба — — —

* * *

каляровыя вопраткі разрываюць
паветра
механічныя сэрцы паўтараюць свой
цырк
на ўраджайнай глебе спакойна
родзяцца прадбачванні (апрача пагоды)
горад цудоўна пасolenы глухатой
у безупыннай продажы смех і
захапленне
тыя ж самия маршруты для ўсіх ад
першых да апошніх дзвярэй
штучнае свято кальшацца пад музыку
глухаты
пад модным лозунгам усё
моднае жыщцё
смерці — розныя

* * *

свет зачыніўся
адплывае спакойнае неба
і закрываўленыя цягнікі
набліжаюцца да бязлюдных гарадоў
таўсцеюць непатрэбныя вароны
варажбіткі сядзяць на пустых картах

дзе агонь дзе хлеб салёны дзе жэст
твой жэст абарваны ў чужым паветры
дзе возера каменнае нядайна так
зялёнае

дзе цікія вершы
дзе праўдзівая твая лірыка
дзе наша месца глыбокая
дзе нашы сны спакойныя
дзе мы
дзе ты
дзе я

разглядаюся
пульсуюць вуліцы
свято ў сутаргах
непатрэбнасць у маіх руках
у мяне
няпрошаныя нявыйграныя дні
і мой голас дзікі
таксама непатрэбны
пяскі ляцяць у даль

зоры ў пажарах

рака нясе мяне ў вір...

* * *

берагамі не спакою ўваходжу ў бязвокі
гушчар на небе распльваеща пах азёрнай
пасцелі поўнач кідае хараство на цяжкую расу
шкуаю Цябе парой залатых
паміраючых пяскоў
клічу жывы вецер у цёмным шуме
зраненага лесу
гляджу на разбітая вазы сярод чужых
каляін

і вось Ты – мой сон у баязлівых руках
кранае сталы цішыні пад уваскрэслымі
дажджамі
мы побач – плывем у хворым подыху
кароткага святла
на малых пераходах згасае наша песня
— пейзаж родзіцца ў трэцім маўчанні

* * *

сплю ў шэрых снягах
гэта называецца спакойнай песняй
бяззубы вечар здрадіва схапіў за
валоссе
галодная поўнач у маскарадзе
прысутнасці
нібы тонкасць — і ўсё далёка да
чыстага маўчання
зара разгубілася на ўроку ўласнага
згарання
— цёмна

* * *

даспяваю ў халодным валосci
яшчэ іграю прыжмуранымі вачымама
шэрымі рукамі падкідаю няскончаныя
размовы
тонкія як трэція байкі
поранак разліўся ў цёмныя
трохножныя сталы
як выстаяць мне ў дзвярах
нарыхтаваных у замкнутасць сну?
пачатак супакою аднаго неба і адной
зямлі
і перашуканы час у аслупянелай
шапцы
такая noch — калі дрыжаць сцены

* * *

і з выбеленай фігуры
выбяжыць раптам чырвонае слова
як сэрца
як маці
як першы твой настаўнік
вырастуць дзвёры і чатыры сцены
якія залежна ад уласнай біографії
геаграфії
называюць па-рознаму

гэта толькі геаметрычная фігура
з некалькіх простых
ці паралелі перасякающа ці не
не мае значэння
яны ж заўсёды простыя
і недакладна ілюзорныя
як позіркі тваіх прыяцеляў

* * *

ізноў
разлієща спакой
і знайдзе сваё месца...
а на не-дзіцячым малюнку
вырастуць хмары цішыні ...

можна будзе правёрыць нават
цвёрдасць сцяны
і дакладна акрэсліць крыніцу
дзіўнай музыкі
музыкі дзён і начэй
якія не існавалі ніколі...

усё гэта ажыве
на не-дзіцячым малюнку
а пасля
вырастуць хмары цішыні
ізноў
разлієща спакой
і знайдзе сваё месца...

* * *

перайсці
агорклую агонію ўспамінаў
выбеліць копію
пары сонца і пары дажджоў
змяшаць да канца
ртуць з крывёй

пераглынуць
пейзаж без слоў
усё
фата-маргана

* * *

* * *

у верасовых падарожжах
змрок вачэй
у коле неба
забіць памяць
дарога памяці
сцяжына срэблалістай памяці

памяць і сон
дом і памяць
памяць памяць
магічны лес дзяцінства
передсвітальны дождик

першае Сонца
веру

* * *

ікона
лістападаўскі снег
блакітны ранак

сон аднакрылы і лёгкі
у блакітным люстры

стаю
хвіліна прыгажосці
акіян хараства
хвіліна

веру ў вечнае хараство
веру ў адно нявыказанае слова
веру ў белае маўчанне

вечар у Бельску — камень і крыж
вечар у Бельску — блакітны туман

Бельск — ікона малітва сон жыццё

* * *

паэты паміраюць тады
калі першы раз
заблудзіць жывое слова
і разаб'еца пісаніннае рэха
аб камень

паэты паміраюць тады
калі ўсміхаецца добры час для паперы

паэты паміраюць тады
калі знайдзены дакладныя адрасы

сытныя жэсты

паэты паміраюць тады
калі нараджаюцца чорныя
лістапады

ЗМЕСТ

„Чалавек, які ішоў побач мяне" .
Ты
„вярнуцца хачу да нашай першай" .
„час з табой ляжыць прыкрыты"
„задуменне"
„поўдзень"
„паверхня маёй надзеі"
„ з небялепечнай лёгкасцю"
„ёсць такая пара"
„з горлам падстаўленым"
„словы крыжуюцца"
„страх"
„прадчузанне"
„..на небасхіле уэссыпы"
„над аіг, ыкъарыятамі выказапых слоў"
„гэга амаль празрыстая раніца"
„ўпаўшыя на зямлю без вячэй"
„каляровыя вопраткі"
„свет зачыніўся"
„берагамі неспакою ўваходжу"
„сплю ў шэрых снягах"
„даспываю ў халодным валосci"
„, і з выбеленай фігуры"
„ізноў"
„перайсці"
„варажыць на час"
„у верасовых падарожжах"
„ікона"
„паэты паміраюць тады"

© OCR: Камунікат.org, 2010 год

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2010 год

© PDF: Камунікат.org, 2010 год